УДК 008

Макогон С. – ст. гр. СН-11
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

МУЗИЧНО-ПРОСВІТНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ КОМПОЗИТОРІВ ГАЛИЧИНИ ТА БУКОВИНИ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ XIX СТ.

Науковий керівник: к.і.н., ст.викл. Потіха О.Б.

Makohon S.
Ternopil Ivan Puluj National Technical University

MUSICAL AND EDUCATIONAL ACTIVITIES OF COMPOSERS OF WESTERN UKRAINE IN THE XIX CENTURY

Supervisor: Potikha O.

Ключові слова: просвітницька діяльність, композитори, Західна Україна
Keywords: educational activities, composers, Western Ukraine

Період другої половини XIX – початку XX ст. вважають вершиною розквіту західноукраїнської культури. Її митців вважають основною рушійною силою української культури загалом. Адже усі літературні і мистецькі течії спочатку поширювалися з європейських країн на територію західноукраїнських земель, а пізніше у по всій Україні. Поява великої кількостіталановитих митців, письменників, громадських та політичних діячів висвітлює високий рівень професіоналізму галицької та буковинської еліти, яка жваво відстоювала інтереси українського народу. Яскравими представниками цього періоду вважаємо Сидора Воробкевича, Дениса Січинського та Анатоля Вахнянина. Це відомі композитори, педагоги, громадські діячі, що стояли за кермом розвитку мистецького життя Галичини та Буковини.

Борцем за самобутність української культури є композитор, письменник та музично-культурний діяч Сидір Воробкевич, який більш відомий під псевдонімами Данило Млака або Морозенко. Він викладав у Чернівецькому університеті та Чернівецькій духовній семінарії і гімназії. У його доробку понад 100 літературних творів, більше ніж 600 різних за жанрами музичних композицій. Лише для хору ним написано понад 400, серед яких 250 – на власні тексти.

Свою літературну діяльність він розпочинав як прихильник „москвофільства", написавши у 1863 р. цикл віршів „Думки з Буковини". Пізніше змінив свою думку та перейшов на сторону самостійної України, випустив збірку „Над Прутом". Показав себе як мудрий суспільно-політичний діяч, адже у 1869 р. був одним із засновників товариства „Руська бесіда" у Чернівцях. У 1870 р. редагував журнал „Буковинська зоря". Був лідером і керівником таких товариств, як „Руське літературно-драматичне товариство", студентське товариство „Союз". У 1877 р. став одним із засновників і редакторів альманаху „Руська хата".

Сидір Воробкевич є автором 26 музично-драматичних творів. Це – оперети „Козак і бандурист", „Гнат Приблуда", оперета- мелодрама „Убога Марта", музична комедія „Пан Мандатом", історичні драми з музикою „Петро Конашевич Сагайдачний", „Кочубей і Мазепа", а також музика до 14 п'єс інших авторів. Серед них – історична драма XVI ст. „Ольга" Я. Яблонського, „Сокільська Дебра" І. Галясевича, „Назар

Стодоля" Т. Шевченка, комедія польського драматурга А. Фредра „Новий Дон Кіхот" та інші. На жаль, багато творів у цьому жанрі розгубилося по театрах.

Не можна не згадати і ще одну видатну талановиту постать української культури – Анатоля Вахнянина. Це відомий на весь світ український композитор, громадський діяч, автор музики до п'єс, хорів, обробок народних пісень. Світову славу отримав після написання опери „Купало". Приймав активну участь в суспільно-політичному житті Галичини: викладав у Академічній гімназії у Львові, був організатором студентського товариства „Січ", очолював товариство „Просвіта" та виконував роль редактора таких журналів, як „Правда", „Письма з просвіти". Прийняв на себе керівництво музично-хоровими товариствами „Торбан" (1870) і „Боян" (1891). Був першим українцем-депутатом Віденського парламенту. Проте, впродовж свого життя він займався композицією. З-під його пера вийшли такі хорові твори та солоспіви на вірші Тараса Шевченка: „Наша дума, наша пісня", „В гаю зеленім", „Вітер в гаю нагинає", „Минули літа молодії", а також власні твори: „В'язанка слов'янських гімнів", „З окрушків", „Пісня вечірня", вокальний дует „Люблю дивитись", фортепіанні твори, обробки українських пісень. Крім музичних творів став автором літературних „Три тополі", „Оповідання і гуморески" (1902), „Споминів з життя" (1908), шкільних підручників.

Талановитим митцем, що відав своє життя музиці, був педагог, композитор Денис Січинський. Він безмежно любив свій край, свій народ та невпинно присвячував їм свої твори. Перлинами його творчості є кантати „Минули літа молодії", „Дніпро реве", „Витай, архиєреє", „Лічу в неволі", хорові композиції „Непереглядною юрбою", „Даремне, пісне". Особливу увагу приділяють солоспівам Д. Січинського − „Як почуєш вночі", „Не співайте мені сеї пісні", „І золотої, і дорогої", „Дума про Нечая", „У мене був коханий край".У них він зумів поєднати народнопісенні інтонації та особливості старогалицької романсової лірики. З під його руки вийшла опера „Роксолана". У народу відомий як майстер обробки народних пісень, зокрема загальновідомої „Чом, чом, земле моя" на вірші О. Малицької. Свій ліричний талант композитор найповніше розкрив саме у вокальному та хоровому жанрах.

Безмежна багатогранність таланту цих представників західноукраїнської еліти періоду другої половини XIX – початку XX ст., а також чітка та правильна громадянська позиція дозволили не тільки припинити занепад української культури під гнітом австро-угорської імперії, а й надали їй рушійного поштовху, щоб стати відомою на весь світ. Їх творчість відіграла важливу роль у примноженні загальнолюдських культурних цінностей, ідеалів добра, просвітництва, що яскравою сторінкою вписано не тільки в мистецький літопис Галичини та Буковини, а й загалом в історію української музичної культури.